

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ АРХИТЕКТОНСКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Предмет: Реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата мр Милене Кордић

На седници Научно-наставног већа Архитектонског факултета Универзитета у Београду која је одржана 19.5.2014. године, на основу члана 38. Статута Архитектонског факултета у Београду (Сл. билтен АФ, бр 80/08 и 84/10), а у вези са чланом 28. Правилника о докторским студијама (Сл. билтен АФ, бр 81/08) и Одлуком Већа докторских студија Архитектонског факултета Универзитета у Београду бр. 01-700/2-2.5 од 12.5.2014. године, именовани смо за чланове Комисије за преглед, оцену и одбрану докторске дисертације кандидата мр Милене Кордић под насловом

Модел континуитета: епистемологија пројектовања унутрашњег простора

у саставу:

- др Владимир Мако, редовни професор Универзитета у Београду, Архитектонског факултета,
- др Ружица Божовић-Стаменовић, ванредни професор у Београду, Архитектонског факултета,
- др Владимир Миленковић, доцент Универзитета у Београду, Архитектонског факултета и
- др Мишко Шуваковић, редовни професор Универзитета уметности Београду, Факултета музичке уметности

После прегледа достављене Дисертације и других пратећих материјала и разговора са Кандидатом, Комисија је сачинила следећи

РЕФЕРАТ

1. УВОД

1.1. Хронологија одобравања и израде дисертације

Кандидаткиња је марта 2012. године поднела захтев Научно-наставном већу Архитектонског факултета Универзитета у Београду да јој се одобри израда докторске дисертације под називом: "Модел континуитета: епистемологија пројектовања унутрашњег простора".

Наставно-научно веће је на седници одржаној дана 28.05.2012. године донело одлуку о именовану Комисије за оцену испуњености услова кандидаткиње и теме докторске дисертације у саставу:

- др Владимир Мако, редовни професор Универзитета у Београду, Архитектонског факултета,
- др Ружица Божовић-Стаменовић, ванредни професор у Београду, Архитектонског факултета и
- др Мишко Шуваковић, редовни професор у Београду, Универзитета уметности– Факултета музичке уметности.

Комисија је завршила и предала извештај 25.06.2012. године, који је усвојен на Наставно-научном већу Архитектонског факултета и прослеђен Универзитету, који је 09.10.2012. дао сагласност на предложену тему. Наставно-научно веће Архитектонског факултета је 29.10.2012. године одобрило рад на теми докторске дисертације кандидаткиње, за ментора је именован др Владимир Мако, редовни професор, а за рок до када кандидаткиња може одбрани докторску дисертацију одредило 30.09.2016. године.

Маја 2014. године кандидаткиња је, уз сагласност ментора, предала завршену докторску дисертацију. Наставно-научно веће Архитектонског факултета у Београду је на седници одржаној маја 2014. године, именовало Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације у саставу:

- др Владимир Мако, редовни професор Универзитета у Београду, Архитектонског факултета,
- др Ружица Божовић-Стаменовић, ванредни професор у Београду, Архитектонског факултета,
- др Владимир Миленковић, доцент Универзитета у Београду, Архитектонског факултета и
- др Мишко Шуваковић, редовни професор Универзитета уметности у Београду, Факултета музичке уметности.

Кандидаткиња је одбранила магистарску тезу под називом: "Појава међупростора: архитектонска концепција односа између унутрашњости и спољашњости", маја 2009. године на Архитектонском факултету Универзитета у Београду.

1.2. Научна област дисертације

Дисертација која је предмет овог реферата припада научној области Архитектура и урбанизам, и ужој научној области Архитектонско пројектовање и савремена архитектура, како је дефинисано Статутом Архитектонског факултета из 2006. године, члан 122, став 1.

1.3. Биографски подаци о кандидату

Општи подаци

Рођена 11.7.1975. године у Зрењанину, где је завршила основну и средњу школу.

Образовање и усавршавање

Дипломирала на Архитектонском факултету Универзитета у Београду 2001. године, са оценом 10 (десет) на дипломском раду и просечном оценом 8.93 током студија, и тиме стекла назив дипломираног инжењера архитектуре.

Добитник је Награде Привредне Коморе Београда за најбољи дипломски рад у 2001/2002 години.

Завршила постдипломске магистарске студије, курс *Архитектонско-урбанистичко пројектовање* и магистрирала 2009. године на Архитектонском факултету Универзитета у Београду, из области архитектуре и урбанизма, са магистарском тезом под називом: *Појава међупростора: архитектонска концепција односа између унутрашњости и спољашњости*.

Добитник је Награде Института за архитектуру и урбанизам Србије за најбољи магистарски рад одбрањен у школској 2009/2010 години.

Стручни испит прописан за дипломираног инжењера архитектуре положила 2003. године, а 2005. године стекла лиценцу Одговорног пројектанта Инжењерске коморе Србије.

Рад и напредовање у струци

Запослена на Архитектонском факултету у Београду од 2004. године на Департману за Архитектуру. У периоду од 2004. - 2009. ангажована у звању асистента приправника, а од јула 2009. године у звању асистента. У настави је учествовала на предметима: Синтезни пројекат 1,2, и 3 и Ентеријер 1,2,3, и 4 (старог наставног плана и програма), Простор и облик, Елементи пројектовања, Студио пројекат 1 -архитектура, Студио пројекат 4-синтеза, и Методологија пројекта на Основним академским студијама, и на предметима Студио пројекат М5.А, М6.А, Мастер пројекат М9, Семинар М4.А и М6.А и Пројектантска радионица М7.1 и М7.2. на Мастер академским студијама.

Поред научног и педагошког рада бави се стручним радом у области архитектонско урбанистичког пројектовања. Као члан различитих ауторских тимова добитник је више награда и признања на архитектонско-урбанистичким конкурсима (позивни конкурс за ентеријер *Куће људских права* у ул Кнеза Милоша (2012) - I награда, међународни арх-урб конкурс за реконструкцију Народног музеја у Београду(2010) - II награда, арх-урб конкурс за Анекс Библиотеке у Шапцу (2006) - I награда - у реализацији, међународни арх-урб конкурс за Градску галерију на Тргу Републике (2004) - II награда, арх-урб конкурс за Централну зону Зрењанина (2003) - II награда, и позивни конкурс за Тржни центар Округлица (2001) - I награда...).

Аутор је више изведених објеката и ентеријера међу којима су ентеријер ресторана *Green City* у оквиру пословног центра *Airport City* на Новом Београду, ентеријер клуб-ресторана *Lagarage* у улици краљице Наталије у Београду, четири стамбена ентеријера у Београду, два стамбена ентеријера у Паризу, један стамбени ентеријер у Шапцу, Вила са апартманима *Монте дел Сол* у Херцег Новом, Породична кућа у Шапцу, Стамбени објекат у

Миклошићевој улици, и реконструкција и ентеријер Спорт-кафеа у Херцег Новом. У извођењу су пројекти за Анекс Библиотеке у Шапцу и два стамбена ентеријера у Берлину. Аутор је већег броја идејних пројеката међу којима је пет пројеката ентеријера, неколико стамбених објеката и Пројекат просторно програмске анализе реконструкције Казамата Београдске тврђаве у Београду.

Од 2002. до 2005. године ради као архитекта у студију професора Дејана Миљковића и пројектном бироу *Medium International Development d.o.o* у Београду, а од 2001. до 2002. године у студију професора Василија Милуновића.

Функције и активности у научним и стручним удружењима

Од 2004. год. члан Савеза Архитектата Србије и Друштва Архитеката Београда.

Од 2005. год. члан Инжењерске коморе Србије, са лиценцом Одговорног пројектанта.

Списак научних и стручних радова

научни и стручни радови (М24):

Кордић, Милена.: Епистемологија архитектонског пројектовања: од интердискурзивне размене знања до пројектантске стратегије, -*Theoria*, vol 57, br. 2, pp. 39-64, 2014.

научни и стручни радови (М33):

Kordić, Milena, Milenković, Vladimir i Mako, Vladimir. *The Phenomenon of IN-BETWEEN-NESS: Architectural Conception of the Relation Between Inside and Outside / Case: New Belgrade: The Aesthetics of Unfinished* in Iris Aravot ed., PLiC 6-10 June 2010: Public Life in the In-Between-City, International Conference, ИТТ – Israel Institute of Technology, Faculty of Architecture and Town Planning, Haifa, Israel, p. 83

Kordic, Milena i Stratimirovic, Tatjana. *New Belgrade Scenery: Scale and Territory.* in Proceedings of the International Conference on "Changing Cities" Spatial, morphological, formal & socio-economic dimensions. Grafima Publications, 2013. 1375-1382.

Kordic, Milena i Dolinka, Andrej. *Homebody: Dissolution of the Interior*, in International Conference and Exhibition On Architecture, Conference Proceedings. STRAND Sustainable Urban Society Association, Belgrade, Serbia, 2013. 146-157.

рад у тематском зборнику националног значаја (М44):

Кордић, Милена и Међо, Верица. *Deleuzian leap: To inhabit is to Desire.* in Housing development in Serbia in context of globalisation and integrations. Methods and tendencies, Vol. 2, Faculty of Architecture, University of Belgrade, 2012. 139-152.

ауторске публикације (М42):

Кордић. Милена. *Међупростор*. Београд: Задужбина Андрејевић, 2012.

Остали релевантни радови:

Ауторска изложба са каталогом уз научну рецензију (М93):

Ретроспектива радова професора и сарадника Архитектонског Факултета у Бања Луци на Техничком Факултету Универзитета у Прагу, од 27 септембра до 5. октобра 2012 године, са радом *Ентеријер Куће људских права*, аутор са Верицом Међо, арх.

Изложба *Inside Out* у Универзитетском граду у Бањалуци у објекту Тереза, 13-20 јуна 2011. године, аутор са Мр Мајом Ђилас, Мр Малином Чворо и Иваном Живановићем, арх.
Изложба *Inside Out+*, у Црвеном салону Културног центра Бански двор у Бањалуци, 14.12. 2011. године, аутор са Мр Мајом Ђилас и Иваном Живановићем, арх.

Учешће на изложби радова Радионице 301: *Narratives of the useen*, међународни пројекат нових медија у организацији проф. Бранка Павића и Британског савета у Београду, Британски савет, Београд, 2003. године

Учешће на изложби радова $\chi A1$ - радови са интернационалних концептуалних конкурса, са радовима: *A House that is Kind to the Earth* (Shinkenchiku-Sha), *EXPO 2005, Transitional house, City 2000* (Венецијанско бијенале), Стара Барутана, Београд, 2000. године

Учешће на изложби радова *Transitional house*, одабрани пројекти (ужи избор) са интернационалног конкурса, Van Alen institute, New York, Royal Institute of British Architects, London, UK, IFA, Paris, France, USAID headquarters, Washington DC, USA, 2000. године.

2. ОПИС ДИСЕРТАЦИЈЕ

2.1. Садржај дисертације

Докторска дисертација мр Милене Кордић, дипл. инж. арх., под називом „Модел континуитета: епистемологија пројектовања унутрашњег простора“, има укупно 50385 речи и 196 страна. У делу који претходи нумерисаном делу рада дати су: резиме на српском и енглеском језику и садржај, на 13 нумерисаних страна пре основног текста рада које садрже 1896 речи. Основни текст дисертације дат је на 183 стране, иза којег следе попис извора и литературе на 11 страна и листа илустрација на 2 стране. Биографија кандидата дата је на 5 нумерисаних страна, након рада.

Структуру рада чине три основне целине: (1) *Увод*, (2) *Приказ и интерпретација резултата истраживања* и (3) *Закључци и препоруке*.

Увод има шест одељака, под називима: Претходна анализа информација о предмету истраживања, Образложење проблема и предмета истраживања, Циљеви и задаци истраживања, Полазне хипотезе истраживања, Научне методе истраживања и Научна оправданост дисертације, очекивани резултати и практична примена резултата.

Приказ и интерпретација резултата истраживања се састоји из четири дела. Први део рада има наслов „Епистемологија пројектовања“ и садржи једну главу под називом: Увод у епистемологију пројектовања. Ова глава има пет поглавља која носе називе: Примењена филозофија: ка епистемологији архитектонског пројектовања, Преглед најважнијих савремених архитектонских епистемологија, Епистемологија пројектовања и Дерида, Епистемологија пројектовања и Делез.

Други део рада носи наслов „Унутрашњост - нивои анализе“ и састоји се из две главе под називима: Унутрашњост дисциплине као субјекта и Унутрашњи простор.

Друга глава, Унутрашњост дисциплине као субјекта има три поглавља, која носе називе: Унутрашњост субјекта, Унутрашња логика архитектуре и Спољашњост услова.

Трећа глава, Унутрашњи простор, састоји се из три поглавља, која носе називе: Субјект и простор, Отварање унутрашњости и Доместикалност.

Трећи део рада носи наслов „Принцип континуитета“ и састоји се из две главе под називима: Одеђујући појмови принципа у филозофији Жила Делеза и Механизми деловања принципа.

Четврта глава, Одеђујући појмови принципа у филозофији Жила Делеза, састоји се из три поглавља, која носе називе: Мноштвености, Међуповезаности и Разлика.

Пета глава, Механизми деловања принципа, садржи два поглавља под насловима: Структурирање поља могућности и Морфогенетски потенцијал материје, Реалност виртуелног и Акт креације.

Четврти део рада носи наслов „Методолошки капацитет принципа континуитета за пројектовање унутрашњег простора“ и састоји се из две главе под називима: Трасирање случајева и Могући нови методолошки модели пројектовања.

Шеста глава, Трасирање случајева, садржи четири поглавља под насловима: Континуитет идеје: *Црвена кућа*, кућа *Димаксион* и кућа *Шредер*, Континуитет као идеја: кућа *Мебијус* и *Намештај кућа*, Континуитет као алат: *Генетички алгоритам*, Континуитет као метод: *Оживљавање острва Тешима*.

Седма глава, Могући нови методолошки модели пројектовања, садржи три поглавља која носе називе: *Дестабилизација*, *Ткање* и *Таговање*.

Закључци и препоруке су дати у завршном тексту.

2.2. Кратак приказ појединачних поглавља

У уводном делу представљен је истраживачки оквир дисертације. Први део рада даје увод у предмет истраживања, а други део рада опцртава домен истраживања. У трећем делу приказује се детаљно истраживање предмета рада у односу на представљени домен, да би се у четвртом делу представили резултати истраживања. У закључном делу сумирају се разматрања и препоруке.

У *уводном делу* дата је претходна анализа информација о теми са увидом у досадашња истраживања у одговарајућој области са критичком анализом референтних извора, дефинисани су предмет и проблем истраживања, утврђени циљеви и задаци истраживања, постављене научне хипотезе рада и очекивани резултати истраживања, формулисане су методе научно-истраживачког рада примерене постављеном проблему који се истражује.

Средишњи део рада, *Приказ и интерпретација резултата истраживања*, састоји се из четири дела који су тематски и проблемски структурирани у седам глава. **Прва три дела** разматрају, из различитих перспектива, теоријске поставке на којима се заснивају хипотезе кандидата о могућностима примене епистемологије других дисциплина у процесу формулисања методолошких модела за пројектовање унутрашњег простора. У четвртој глави врши се провера постављене хипотезе кроз анализу постојећих и конструисање нових могућих пројектантских методолошких модела.

Прва глава даје увод у епистемологију пројектовања кроз приказ релевантних архитектонских теорија и, на њих утицајних, релевантних филозофских теорија. Анализом релација модалитета за промишљање и модалитета за стварање у архитектонском домену, позиционира се место могућег укрштања архитектонских и филозофских теорија. Анализом најутицајнијих, на архитектуру, филозофских поставки Жака Дериде и Жила Делеза у двадесетом веку са једне стране, и најзначајнијих пројектантских стратегија истог века, Питера Ајзенмана и Бернара Чумија, са друге стране, студија успоставља теоријско поље епистемологије пројектовања у којем се манифестује однос архитектуре и филозофије.

Друга глава отвара релевантне теоријске нивое за разумевање појма *унутрашњости*, уз помоћ којих препознаје домен истраживања. Ова глава приказује анализу садржаја

релевантних теоријских поставки из филозофског, психолошког и архитектонског дискурса које се баве структурирањем и позиционирањем *субјекта*. Питање разумевања развојне линије теорија субјекта студија поставља као услов за разумевање појма *унутрашњости* субјекта, као сукцесивног у процесу разумевања појма *унутрашњег простора*. Усвајањем апстрактних механизма динамике субјекта, студија разматра питања стурктурирања и позиционирања архитектонске дисциплине као субјекта, могућности формулисања њој својствене унутрашње логике и механизма развоја кроз интерактивност са (њој) спољашњим условима, односно контекстом.

Трећа глава фокусира се на истраживање односа субјекта и простора као формативног услова за успостављање домена унутрашњег простора. Просторне манифестације унутрашњости субјекта и просторне условности за формирање субјекта студија поставља у однос међузависности у процесу производње концепта ентеријера. Формулишући поље истраживања као питање вишеструкости односа субјекта и простора, студија истовремено формира хипотезу о континуитету архитектонских методолошких модела и указује на специфичности, али не и одвојеност од матичног поља, пројектантског деловања у унутрашњем простору. На основу овако постављеног домена, студија препознаје архитектуру унутрашњег простора као могући зглоб и поље отварања архитектуре ка осталим дисциплинама.

Четврта глава посвећена је тумачењу одређујућих принципа филозофске теорије Жила Делеза релевантних за разумевање (опис) савременог архитектонског (пројектантског) контекста. Ова глава приказује екстраховање *принципа континуитета*, из предметне теорије, као могућност за превазилажење дијалектичке логике разумевања савременог света у циљу креирања нових пројектантских концепција. У засебним поглављима која елаборирају појмове *мноштености*, *међуповезаности* и *разлике*, препознају се одлике савременог архитектонског контекста на који пројектантски поступак данас нужно одговара.

Пета глава представља интерпретацију и контекстуализацију претходних истраживања *принципа континуитета* препознавањем механизма адекватних за превођење у методолошке моделе архитектонског пројектовања унутрашњег простора. Препознају се механизми у оквиру филозофке поставке које покреће истраживани принцип континуитета, погодни за превођење на апстрактни ниво функционисања за потребе размене са пројектантским дискурсом. Проналажењем ових механизма откривају се капацитети интердискурзивне размене знања за унапређење теоријске основе пројектовања унутрашњег простора.

Шеста глава приказује испитивање капацитета принципа екстрахованог из филозофске теорије, да превођењем на апстрактни механизам функционисања постане методолошки модел за пројектовање. Студија у овој глави трасира случајеве пројектата и изведених архитектонских објектата у чијим методологијама се може идентификовати манифестација истраживаног принципа континуитета. Избор случајева дефинисан је у односу на њихову парадигматичну улогу у развоју пројектантских стратегија за пројектовање унутрашњег простора, прошлог века. Ауторка издваја неколико нивоа на којима истражује манифестацију апстрактног принципа континуитета у предметним пројектантским поступцима под називима: *Континуитет идеје*, *Континуитет као идеја*, *Континуитет као алат* и *Континуитет као метод*.

Седма глава представља резултате истраживања, кроз формулисање три нова методолошка модела за пројектовање унутрашњег простора, настала увођењем апстрактног механизма издвојеног принципа континуитета из филозофске поставке преко домена архитектонског знања, у домен методологије пројектовања. У овој глави се, кроз систематизацију и примену резултата истраживања, испитује веродостојност почетних хипотеза дефинисаних у уводном делу дисертације као могућностима експлоатације знања других дискурса у процесу

формирања нове методологије пројектовања. Нудећи разумевање улоге знања других дискурса у процесу конципирања архитектуре унутрашњег простора, студија даје прилог развоју методологије архитектонског пројектовања, наглашавајући његову контингентност.

У **Закључцима и препорукама** се сумирају резултати рада и отварају се правци за нова истраживања.

3. ОЦЕНА ДИСЕРТАЦИЈЕ

3.1. Савременост и оригиналност

Савременост докторске дисертације мр Милене Кордић огледа се првенствено кроз одабир предмета рада, позиционираног у односу на област епистемологије пројектовања, чије се поље конституише константним преиспитивањем односа архитектуре и филозофије. Тема односа архитектуре и филозофије посебно је актуелна у текућој декади након великих осцилација које је овај однос прошао од осамдесетих и деведесетих година прошлог века (када је наступило изузетно зближавање ова два дискурса) до прве деценије овог века (када је наступило нагло дистанцирање архитектонске праксе од теорије архитектуре па самим тим и од филозофских утицаја на њу). У том смислу рад је у целости орјентисан према савременим потребама архитектуре да развије сопствене контемплативне механизме за одговор на комплексан сет несагласних и неподударних форми савременог друштвеног али и природног контекста. Једна од основних претпоставки овог истраживања је да архитектура поседује капацитет да се развија кроз синергију знања њој тангентних дискурса.

Комисија препознаје оригиналност у конструисању нових методолошких модела за пројектовање, који настају укрштањем општих научних приступа теорији архитектуре са пројектантским приступом, односно у покушају да се допринесе расветљавању сложеног односа мишљења и стварања у пројектантском домену. Кандидаткиња на иновативан начин користи претходно успостављене теоријске моделе у области филозофије и архитектуре за развој нових методолошких модела за пројектовање унутрашњег простора. Комисија наглашава значај успостављања односа између архитектонске теорије и архитектонског пројектовања којем овај научни рад доприноси, и посебно истиче креативност у успостављању једаног од теоријских модела који прати идеју о архитектонском објекту од метода успостављања до метода за њено материјализовање.

3.2. Осврт на референтну и коришћену литературу

Рад је конципиран превасходно као теоријска студија која се бави теоријским основама архитектонске пројектантске праксе. Првенствено је заснован на текстовима у којима се доминантни теоријски ставови исказују експлицитно у форми трактата и расправа о архитектури, као и другим документима и референтним писаним изворима у којима се веровања аутора показују имплицитно. Једним делом, мањег обима рад је заснован на текстовима и теоријским ставовима исказаним у филозофским и културолошким расправама. У погледу обима и квалитета презентираних извора, рад задовољава критеријуме изворног интерпретативног истраживања. Кандидаткиња документовано на основу валидних и прецизно наведених извора, формира теоријску платформу релевантну за постављен предмет и проблеме истраживања, над којом изводи сопствене ставове и закључке. Као посебан квалитет дисертације, комисија истиче ново читање релативно добро познатих текстова у односу на амбицију превезивања теоријских начела са пројектантским начелима. На овај

начин дисертација доприноси недовољно развијеном виду истраживања, када је реч о архитектури унутрашњег простора, које се заснива на превођењу теоријских у пројектантске моделе.

У библиографији је наведена цитирана и позивна литература, односно књиге и текстови на које се у тексту директно реферира. Поред публиковане писане изворне грађе, која представља примарне библиографске изворе, секундарне библиографске изворе и литературу о предмету и проблему истраживања чине и радови из области историје и теорије архитектуре, као и референтна дела из области филозофије. У попису библиографских извора наведено је 196 јединица, на које се кандидаткиња позива 261 пут. У случајевима када текстови нису били доступни на српском језику, наведене јединице употребљаване су уз превод кандидата са изворног енглеског језика или енглеског превода са других језика.

3.3. Опис и адекватност примењених научних метода

Истраживање је спроведено применом две основне и неколико помоћних метода, повезаних у функционалну истраживачку целину. Основне методе рада су интерконтекстуално поређење теорија из филозофског и архитектонског дискурса, и на њу надовезана метода моделовања, које се успешно обједињују у конзистентан ток истраживања. Интерконтекстуално поређење теорија различитих дискурса изведено је на основу претходно спроведене методе логичке аргументације у оквиру тумачења текстова архитектонске теорије и интерпретације пројектантских теорија са једне стране и у оквиру тумачења за архитектонско пројектовање релевантних текстова филозофских теорија. Тумачење теорија из оба дискурса спроведено је методама анализе садржаја, критичке анализе извора и литературе као и архитектонске анализе. На овај начин створен је логички оквир на релацији архитектура - филозофија и епистемологија пројектовања - архитектонско пројектовање, који гради теоријску платформу за рад.

Методом упоредне анализе теорија из различитих дискурса, кандидаткиња идентификује модификације које епистемологија и теоријске поставке доживљавају превођењем из једног дискурса у други и на тај начин формулише сопствену теоријску платформу погодну за даље конструисање нових методолошких модела за пројектовање. У овом кораку, као помоћна метода, користи се метода студије случаја којом се идентификују поменуте модификације и кроз реконструисање постојећих пројектантских методолошких модела на примеру релевантних пројеката и изведених објеката.

Синтеза и интерпретација резултата истраживања спроводи се методом моделовања неколико могућих теоријских методолошких модела за пројектовање који представљају одговор на постављене хипотезе и проблеме истраживања. Комисија посебно истиче адекватност овако конципираног методолошког апарата којим се обезбеђује савремен приступ друштвеним наукама. Овај приступ омогућава формирање свести о израстању мноштва различитих дискурса о реалности (на линији тзв. радикалног конструктивизма) које архитектура савладава у свом пројектантском поступку.

3.4. Применљивост остварених резултата

Примена резултата истраживања ове дисертације може бити непосредна, путем спровођења понуђених методолошких модела за пројектовање у пројектантској пракси. Примена резултата истраживања, односно теоријски постављених пројектантских модела, отворила би могућност даљег разматрања неопходности методолошког континуитета у конципирању архитектонског екстеријера и ентеријера, али и препознавање специфичности

архитектонског деловања у унутрашњем простору. Применом резултата на овај начин, развија се теоријска основа пројектантске праксе, а самим тим се отвара и могућност њеног унапређења.

Резултати истраживања могу се применити и посредно као прилог развоју веза архитектуре са другим дисциплинама кроз конкретан пример доприноса изградњи равни интердискурзивне размене знања која је у стању да прими и преломи све сложености које архитектура данас савладава. Питања која ова линија истраживања отвара, односе се на унапређење методолошких модела за пројектовање не би ли концепцијски одоворили на променљивост услова савременог архитектонског контекста. Примена резултата студије нуди механизме за превођење архитектонског знања у архитектонско деловање, чиме се нуди реактивност организационих модела просторних уређења на нове облике друштвених односа, и обезбеђује прилог развоју методологије истраживања кроз пројектовање, као актуелном моделу за едукацију у области истраживане дисциплине.

3.5. Оцена достигнутих способности кандидата за самостални научни рад

Докторска дисертација кандидаткиње мр Милене Кордић показује да је кандидаткиња овладава истраживачким методама и теоријским знањима из области архитектонске теорије и архитектонског пројектовања, као и препознавањем теоријских поља на које се ове две матичне области ослањају. Кандидаткиња је показала да је у стању да издвоји актуелан проблем истраживања, позиционира га у релевантан истраживачки контекст и изврши избор адекватног истраживачког метода. На основу увида у целокупан рад изложен у овој дисертацији, комисија је уверена да кандидаткиња поседује потребна знања и способности за успешно бављење научним радом у области архитектонског пројектовања и на тај начин доприноси развоју савремене архитектонске теорије и праксе.

4. ОСТВАРЕНИ НАУЧНИ ДОПРИНОС

4.1. Приказ остварених научних доприноса

Комисија сматра да ова дисертација доприноси развоју уже научне области архитектонског пројектовања. На теоријском нивоу основни доприноси су:

- преглед релевантних досадашњих истраживања о епистемологији пројектовања унутрашњег простора
- систематизација релевантних знања других дискурса од утицаја за развој теорије пројектовања унутрашњег простора
- проширивање теоријске основе за пројектовање унутрашњег простора контекстуализацијом и инструментализацијом принципа екстрахованог из филозофке теорије, односно интердискурзивном разменом знања

На нивоу од интереса за унапређење стручно-уметничке делатности доприноси су:

- развијање нових методолошких модела за пројектовање унутрашњег простора
- прилог развоју методологије пројектовања кроз истраживање пројектантских метода истраживачког пројектовања (research by design).

- прилог општој методологији интердискурзивне размене, у односу на коју се на ужем плану нуде могући механизми уграђивања теоријских идеја у концепте пројеката и објеката унутрашње архитектуре, кроз ослањање на филозофско преиспитивање комплексности света

Будући да се истраживање бави доменом пројектовања унутрашњег простора, које у нашој средини, поседује сиромашну теоријску основу, Комисија сматра да је од посебног значаја орјентисаност дисертације у смеру од обједињавања постојећих теорија и концепата ка развоју нових. Конкретан допринос ужој научној области архитектонског пројектовања, огледа се и у извођењу теза о неопходности теоријских истраживања у областима тангентним архитектонском пројектовању за развој механизма првођења архитектонског мишљења у архитектонски пројекат.

4.2. Критичка анализа резултата истраживања

Резултати теоријске анализе епистемологије пројектовања унутрашњег простора заједно са резултатима анализе на њу утицајних теорија филозофског дискурса, потврдили су полазну хипотезу да примена принципа екстрахованих из знања других дискурса проширује поље архитектонског пројектовања путем развијања теоријских основа архитектонског стварања. Први резултат дисертације је научно разјашњење односа знања архитектонског и филозофског дискурса и утицај динамике овог односа на процес развоја методолошких модела пројектовања унутрашњег простора. Анализом текстова из области савремене архитектонске теорије и на њу утицајних релевантних филозофских текстова, са једне стране, и релевантних примера методолошких модела архитектонске праксе, са друге стране, кандидаткиња идентификује могуће механизме односа архитектонског мишљења и стварања на основу којих гради сопствену истраживачку платформу.

Други резултат је конституисање нових методолошких модела за пројектовање унутрашњег простора, чиме се додатно продубљује разумевање улоге интердискурзивне размене знања у процесу развоја области методологије пројектовања. Путем формулисања нових методолошких модела, испитана је хипотеза према којој је могуће развити нове моделе пројектовања на нивоу промишљања архитектонских проблема у оквирима концепата за промишљање које нуди филозофија. На овај начин, методологија пројектовања би се развијала кроз концептуални план, у сфери апстрактних механизма разумевања савременог света а не кроз план манипулације и развоја архитектонске форме. Улога проучавања места додира два дискурса, посматрана је као један од кључних фактора у успостављању опште међузависности природног и створеног чија динамика представља услов разумевања савременог контекста архитектонског деловања.

Истраживачки рад мр Милене Кордић доприноси развоју теоријског сагледавања епистемолошких кретања унутар пројектантског поступка од интуитивних ка егзактним и обрнуто, са циљем да се изгради свест о неопходности отварања механизма архитектонског промишљања и стварања, насупрот њиховом редуковању и затварању зарад лакшег описивања или објашњавања. Реализација резултата истраживања у виду конструисања неколико модела чији је основни принцип отвореност и надовезаност омогућава архитектонско пројектовање унутрашњег простора путем изналагања могућности укључивања и садејства са окружењем кроз континуитет кретања и отварања.

4.3. Верификација научних доприноса

Рад објављен у часопису међународног значаја верификован посебним одлукама (M24)

Кордић, Милена.: Епистемологија архитектонског пројектовања: од интердискурзивне размене знања до пројектантске стратегије, *-Theoria*, vol 57, br. 2, pp. 39-64, 2014.

(DOI: 10.2298/THEO1402039K)

Саопштења са међународног скупа штампана у целини (M33)

Kordić, Milena, Milenković, Vladimir i Mako, Vladimir.: The Phenomenon of IN-BETWEEN-NESS: Architectural Conception of the Relation Between Inside and Outside / Case: New Belgrade: The Aesthetics of Unfinished, in Iris Aravot ed., PLiC 6-10 June 2010, *-Public Life in the In-Between-City, International Conference, IIT – Israel Institute of Technology*, Faculty of Architecture and Town Planning, Haifa, Israel, p. 83, 2010. (ISSN/ISBN: 978-965-91138-4-2)

Kordic, Milena i Stratimirovic, Tatjana.: New Belgrade Scenery: Scale and Territory. *-Proceedings of the International Conference on "Changing Cities" Spatial, morphological, formal & socio-economic dimensions*, Grafima Publications, 2013., pp.1375-1382 (ISSN/ISBN: 978-960-6865-65-7)

Kordic, Milena i Dolinka, Andrej.: Homebody: Dissolution of the Interior. *-International Conference and Exhibition On Architecture, Conference Proceedings*, STRAND Sustainable Urban Society Association, Belgrade, Serbia, 2013., pp. 146-157 (ISSN/ISBN: 978-86-89111-04-0)

Рад у тематском зборнику националног значаја (M44)

Кордић, Милена и Међо, Верица.: Deleuzian leap: To inhabit is to Desire, Housing development in Serbia in context of globalisation and integrations. *Methods and tendencies*, Vol. 2, Faculty of Architecture, University of Belgrade, 2012. pp. 139-152. (ISSN/ISBN: 978-86-7924-092-7)

Монографија националног значаја (M42)

Кордић, Милена.: *Међупростор*. Београд: Задужбина Андрејевић, 2012.
(ISSN/ISBN: 1450-653X; 311/978-86-525-0030-7, COBISS SR-ID:1922132,6)

5. ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

На основу прегледа и детаљне анализе докторске дисертације кандидаткиње мр Милене Кордић, дипл. инж. арх., Комисија сматра да је дисертација написана у складу са одобреном темом и да су структура дисертације, примењена научна методологија, као и сви остали релевантни елементи у складу са пријавом теме на коју је Универзитет у Београду дао своју сагласност. Дисертација у потпуности задовољава научне критеријуме, како у погледу квалитета и научне аргументације, тако и у погледу остварених резултата, научних доприноса и променљивости за будућа истраживања. Имајући у виду све оцене изнете у овом Реферату, као и целокупан научни профил кандидата и до сада остварене научне резултате, Комисија сматра да докторска дисертација кандидаткиње мр Милене Кордић под називом „Модели континуитета: епистемологија пројектовања унутрашњег простора“ у свему задовољава предвиђене услове и предлаже Наставно Научном већу да кандидаткињи мр Милени Кордић, дипл. инж. арх. одобри и закаже јавну одбрану докторске дисертације.

У Београду 24.09.2014. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

.....
ментор
др Владимир Мако, редовни професор
Универзитет у Београду – Архитектонски факултет

.....
др Ружица Божовић Стаменовић, ванредни професор
Универзитет у Београду – Архитектонски факултет

.....
др Владимир Миленковић, доцент
Универзитет у Београду – Архитектонски факултет

.....
др Миодраг Шуваковић, редовни професор
Универзитет уметности у Београду – Факултет музичке уметности